

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут

ПЕТЕЧЕЛ О.Ю.

**Методичні вказівки
для підготовки до самостійної роботи
з дисципліни за вільним вибором студента
«ОСНОВИ ВІКТОМОЛОГІЇ»**

для студентів денної та заочної форми навчання
(ОР «Магістр»)

Галузь знань 081 «Право»
Спеціальність 081 «Право»

Івано-Франківськ, 2023

Схвалено на засіданні кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №5 від 31 січня 2023 року).

Затверджено на засіданні науково-методичної ради Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №3 від 15 лютого 2023 року).

Рекомендовано до друку Вченою радою навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №5 від 21 лютого 2023 року).

Рецензенти:

Медицький І.Б., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

Дудка А.В., кандидат юридичних наук, Управління державної охорони України

Петечел О.Ю. Основи віктимології. Методичні вказівки для підготовки до самостійної роботи (для студентів магістратури денної та заочної форми навчання). Івано-Франківськ : Навчально-наукового юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 2023. 20с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника і призначені для підготовки до самостійної роботи з дисципліни «Основи віктимології». У вказівках містяться завдання для самостійної роботи, які включають короткі методичні рекомендації, що полегшують підготовку, переліки питань, які необхідно вивчити, питання для самоконтролю, що дозволяє з допомогою різних засобів та методів якісно вивчити ту чи іншу тему навчальної дисципліни. До кожної теми поданий перелік літератури. Методичні вказівки розроблені для підготовки самостійної роботи студентів магістратури денної та заочної форми навчання спеціальність 081 «Право».

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	9
3. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ	16
4. СПИСОК ДЖЕРЕЛ	19

ВСТУП

Побудова правової держави передбачає надання особливої уваги недопущення та відновлення порушених прав людини, що сталося як з вини держави, так і з вини окремих громадян. Віктимологія – це наука про жертву. Предметом віктимології є передумови, закономірності і особливості процесу віктимізації, а також наслідки віктимізації для потерпілих. Специфіка віктимології як науки полягає у її міждисциплінарному характері та її «молодості», особливо для України.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів знань про основні умови і закономірності процесу віктимізації, аналізу конкретних криміногенних ситуацій за допомогою основних понять віктимології.

Завдання вивчення дисципліни:

- дати знання з основних проблем віктимології, розкрити сутність понять предмет, метод, методологія, місце віктимології в системі наукових знань;
- дати необхідні вміння та навички, що необхідні для організації та проведення кримінологічних досліджень стану і поведінки жертв, прогнозування злочинних посягань щодо конкретних категорій потерпілих та розробки заходів боротьби з віктимністю;
- вивчити основні теоретичні та практичні питання віктимологічної профілактики злочинності в цілому, її окремих видів чи груп злочинності.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен

Знати

- теоретичні основи по ключовим розділам віктимології;
- основні поняття і закономірності процесу віктимізації;
- особливості особистості жертви злочину;
- закономірності взаємодії людей в процесі вчинення злочину;
- закономірності віктимної поведінки, що призводить до злочинної діяльності;
- детермінанти віктимної поведінки;

- особливості віктимологічної профілактики конкретних видів злочинів.

Вміти

- диференціювати основні варіанти розвитку процесу віктимізації в залежності від типу злочину;
- аналізувати наслідки процесу віктимізації, їх вплив на подальший психічний стан потерпілих;
- визначати характер і ступінь віктимності;
- здійснювати наукове прогнозування основних тенденцій розвитку віктимності серед населення.

Вивчення навчальної дисципліни «Основи віктимології» завершується проведенням заліку з усіх тем дисципліни.

Іншими формами контролю є аналіз та оцінка виступів студентів на практичних заняттях, написання самостійних та домашніх контрольних робіт, підготовка рефератів на визначені теми.

Під час вивчення навчальної дисципліни студент повинен вивчити рекомендовану літературу, нормативно-правові акти. Вивчивши дисципліну студент повинен вміти правильно аналізувати фактори віктимної поведінки, заходи віктимологічної профілактики та визначати порядок зниження ступеня віктимності окремої особи чи групи осіб.

ПРОГРАМА НАЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1.

Поняття та предмет науки віктимології

Поняття віктимології. Предмет віктимології. Структура віктимології. Загальна теорія віктимології. Функції віктимології. Місце віктимології в системі наук. Віктимологічна техніка.

Тема 2.

Історія розвитку та сучасний стан науки віктимології

Жертва злочину в системі середньовічної кримінальної юстиції. Загальна теорія віктимології та спеціальні віктимологічні теорії. Розвиток віктимології за кордоном (аналіз вчення Х. фон Хентіга, Б. Мендельсона, Г. Елленбергера, Е. Фаттаха, І. Аттілі, Е. Віано). Історія віктимології в СРСР (Л.В.Франк, В.П.Коновалов, Д.В.Рівман, В.Я.Рибальська, Я.І.Гілінський, В.С.Мінська, Ю.М. Антонян та інші). Перспективи розвитку віктимології в Україні (Ю.В. Баулін, В.О. Туляков, О.М. Джужа, В.Є. Христенко, М.В. Сенаторов, Т.І. Присяжнюк).

Тема 3.

Жертви злочину та їх основні характеристики

Жертва злочину та суміжні поняття. Антисуспільна поведінка жертви як предмет віктимологічного вивчення. Методи дослідження жертв злочинів. Структура жертви злочину. Типологія і класифікація жертв злочину. Віктимність та її основні властивості. Види віктимності. Масова віктимність. Індивідуальна віктимність. Криміногенне значення віктимності. Страх перед злочинністю як криміногенний фактор. Поняття механізму віктимної поведінки. Роль жертви в механізмі злочинної поведінки. Види механізму віктимної активності. Механізм індивідуальної

віктимної поведінки та його елементи. Поняття віктимізації. Властивості віктимізації. Системно-структурний аналіз віктимізації. Віктимізація: процес і результат.

Тема 4.

Детермінанти віктимності

Загальнокримінологічне поняття детермінант злочинності і специфіка віктимологічних детермінант злочинності. Антивіктимогенні детермінанти. Детермінація віктимності як масового явища. Демографічні передумови віктимності. Психологічні та поведінкові передумови віктимності.

Тема 5.

Віктимологічна профілактика

Поняття і система віктимологічної профілактики. Принципи віктимологічної профілактики. Види віктимологічної профілактики злочинів. Загальна віктимологічна профілактика Індивідуальна віктимологічна профілактика. Стратегія нейтралізації криміногенного конфлікту. Методика підготовки профілактичних пам'яток. Нормативні основи віктимологічної профілактики злочинів. Суб'єкти віктимологічної профілактики.

Тема 6.

Віктимологічна характеристика насильницьких злочинів

Поняття і характеристика насильницьких злочинів. Характеристика осіб, що є потерпілими від насильницьких злочинів. Віктимологія умисних вбивств. Віктимологія статевих злочинів. Стратегія нейтралізації конфлікту в сімейно-побутових відносинах. Віктимологічне запобігання, припинення і профілактика насильницьких злочинів та злочинів у сфері сімейно-побутових відносин.

Тема 7.

Віктимологічна характеристика корисливих злочинів

Поняття і характеристика корисливих злочинів. Роль жертви в механізмі корисливих злочинів. Характеристика осіб, що є потерпілими від корисливих злочинів. Віктимологія крадіжок. Віктимологія шахрайств. Віктимологія грабежів та розбоїв. Віктимологічне запобігання, припинення і профілактика корисливих злочинів.

Тема 8.

Методика і техніка віктимологічних досліджень

Методологічні основи науки віктимології. Психологічні та соціально-психологічні методи віктимологічного дослідження. Методи збору даних. Методи аналізу віктимологічної інформації

Тема 9.

Міжнародно-правові основи захисту жертв злочину

Міжнародно-правові акти щодо захисту прав жертви злочину. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочину і зловживання владою. Правовий статус потерпілих від злочинів за кримінально-процесуальним кодексом України. Забезпечення безпеки потерпілим від злочинів.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Тема 1.

Поняття та предмет науки віктимології.

Методичні рекомендації: В процесі самостійної підготовки до заняття студент повинен проаналізувати різні визначення поняття «віктимологія» та на основі цього висловити свою думку щодо предмету даної науки. Самостійна підготовка передбачає підбір прикладів для ілюстрації зв'язку віктимології з іншими науками, а також ілюстрація реалізації функцій віктимології на практиці. Перевірка виконання самостійної роботи студентами здійснюється на семінарських заняттях, при написання реферативних повідомлень на вказану тему, виконання контрольних робіт, а також складанні заліку по дисципліні.

Питання для додаткового вивчення

1. Проаналізуйте різні поняття віктимології.
2. Назвіть предмет віктимології та охарактеризуйте його елементи на прикладах.
3. Вивчіть погляди різних вчених на визначення предмету віктимології.
4. Охарактеризуйте методи віктимології.

Рекомендована література:

п. 1,2,3,4,6,11,13,14,19,23,24,25,27,29,31,32 із списку джерел.

Тема 2.

Історія розвитку та сучасний стан науки віктимології

Методичні рекомендації: Робота над даною темою заняття передбачає детальніше дослідження етапів розвитку віктимології як науки як в Україні так і за кордоном. В процесі підготовки студент повинен вирізнити генезис поняття віктимології в різні історичні періоди та провести порівняльний аналіз змін. Крім того, студент повинен ознайомитися з основними науковими досягненнями з даного напрямку. Перевірка виконання самостійної роботи студентами здійснюється на семінарських заняттях, при написання реферативних повідомлень на вказану тему, виконання контрольних робіт, а також складанні заліку по дисципліні.

Питання для додаткового вивчення

1. Генезис поняття «жертва злочину».
2. Аналіз віктимологічних теорій.
3. Основні напрямки розвитку кримінології в Україні та за кордоном.

Рекомендована література:

п. 1,2,3,4,11,12,13,14,18,19,23,24,25,27,29 із списку джерел.

Тема 3.

Жертви злочину та їх основні характеристики.

Методичні рекомендації: В процесі самостійної підготовки до заняття студент повинен визначити основні відмінності поняття «жертва злочину» та «потерпілий». Студент повинен проілюструвати різні види віктимності особи, роль жертви в механізмі злочинної поведінки. В процесі підготовки даної теми студент повинен розрізняти поняття типологія та класифікація. Окрему увагу слід приділити аналіз способів зменшення рівня віктимності жертв злочину, запропонувавши власне бачення вирішення даного питання. Перевірка виконання самостійної роботи студентами здійснюється на семінарських заняттях, при

написання реферативних повідомлень на вказану тему, виконання контрольних робіт, а також складанні заліку по дисципліні.

Питання для додаткового вивчення

1. Назвіть методи дослідження жертв злочинів.
2. Назвіть вчених-кримінологів, що проводили типологію і класифікацію жертв злочину, визначте позитивні та негативні моменти кожної класифікації та типології.
3. Назвіть види віктимності та способи зменшення рівня віктимності.
4. Сформулюйте власне визначення віктимізації.

Рекомендована література:

п. 1,3,4,5,12,13,14,16,22,23,24,25,26,28,29,30,31,32,33 із списку джерел.

Тема 4.

Детермінанти віктимності

Методичні рекомендації: Підготовка до самостійної роботи передбачає аналіз та пропозиції щодо класифікації детермінант віктимності. Студент повинен на прикладах проілюструвати дію детермінант віктимності та запропонувати заходи нейтралізації негативних факторів віктимізації. Перевірка виконання самостійної роботи студентами здійснюється на семінарських заняттях, при написання реферативних повідомлень на вказану тему, виконання контрольних робіт, а також складанні заліку по дисципліні.

Питання для додаткового вивчення

1. Класифікації детермінант віктимності
2. Заходи нейтралізації детермінант віктимності.
3. Детермінанти віктимності в віктимологічних теоріях.

Рекомендована література:

п. 1,3,4,13,14,16,23,24,25,31,33 із списку джерел.

Тема 5.

Віктимологічна профілактика

Методичні рекомендації: В процесі самостійної підготовки до заняття студенти повинні з'ясувати взаємозв'язок поняття профілактики злочинності та віктимологічної профілактики. Студенту потрібно дослідити різні рівні віктимологічної профілактики, проілюструвавши на прикладах їх реалізацію. Крім того, слід проаналізувати чинні нормативно-правові акти, що містять норми, спрямовані на профілактику віктимної поведінки. При самостійній підготовці студент повинен класифікувати суб'єктів профілактики та визначити функції кожного із них. Студент після підготовки до заняття повинен зрозуміти суть віктимологічної профілактики та сформулювати власне бачення та пропозиції щодо удосконалення механізму профілактичних заходів.

Питання для додаткового вивчення

1. Назвіть основні та додаткові принципи віктимологічної профілактики.
2. Назвіть та охарактеризуйте основні види віктимологічної профілактики.
3. Назвіть основні заходи віктимологічної профілактики.
4. Назвіть нормативно-правові акти, що регулюють порядок здійснення віктимологічної профілактики.
5. Назвіть суб'єктів віктимологічної профілактики та повноваження, що надані їм для вжиття заходів віктимологічної профілактики.

Рекомендована література:

п. 1,3,4,8,9,10,13,14,23,24,25,33 із списку джерел.

Тема 6.

Віктимологічна характеристика насильницьких злочинів

Методичні рекомендації: Для більш ретельного аналізу даної теми студенту слід самостійно графічно зобразити (графіки, діаграми) стан

насильницької злочинності в Україні за останні 5 років, звернувши особливу увагу на структуру та динаміку. При самостійному аналізі питань теми слід звернути увагу на порівняльну характеристику особи злочинця та жертви, визначивши спільні та відмінні риси. В результаті підготовки до заняття студент повинен запропонувати власне бачення віктимологічної профілактики насильницьких злочинів. Перевірка виконання самостійної роботи студентами здійснюється на семінарських заняттях, при написання реферативних повідомлень на вказану тему, виконання контрольних робіт, а також складанні заліку по дисципліні.

Питання для додаткового вивчення

1. Структура та динаміка насильницьких злочинів.
2. Характеристика осіб, що є потерпілими від насильницьких злочинів.
3. Назвіть заходи профілактики умисним вбивствам.
4. Назвіть заходи профілактики статевим злочинам.
5. Назвіть заходи профілактики злочинам у сімейно-побутовій сфері.

Рекомендована література:

п. 3,4,13,14,15,17,20,23,24,25,34,35 із списку джерел.

Тема 7.

Віктимологічна характеристика корисливих злочинів

Методичні рекомендації: Самостійна підготовка до даного заняття в першу чергу передбачає вивчення стану корисливої злочинності в Україні за останні 5 років. В результаті підготовки до заняття студент повинен сформулювати систему віктимологічної профілактики, скласти кримінологічний план в цій частині. Перевірка виконання самостійної роботи студентами здійснюється на семінарських заняттях, при написання реферативних повідомлень на вказану тему, виконання контрольних робіт, а також складанні заліку по дисципліні.

Питання для додаткового вивчення

1. Стан корисливої злочинності в Україні.

2. Кримінологічні прогнози та їх роль у віктимологічній характеристиці корисливої злочинності.
3. Кримінологічні плани запобігання злочинності через призму віктимологічної профілактики.

Рекомендована література:

п. 3,4,13,14,17,21,23,24,25,35 із списку джерел.

Тема 8.

Методика і техніка віктимологічних досліджень

Методичні рекомендації: В процесі самостійної підготовки до даної теми заняття студент в першу чергу повинен з'ясувати загальнонаукові методи та показати їх використання в віктимології. Крім того, студентом повинні бути детально досліджені окремі методи проведення віктимологічних досліджень. Перевірка виконання самостійної роботи студентами здійснюється на семінарських заняттях, при написання реферативних повідомлень на вказану тему, виконання контрольних робіт, а також складанні заліку по дисципліні.

Питання для додаткового вивчення

1. Практичне використання методів віктимології.
2. Техніка кримінологічних досліджень.
3. Оформлення результатів віктимологічних досліджень.
4. Шляхи впровадження та реалізації результатів віктимологічних досліджень.

Рекомендована література:

п. 3,4,7,13,14,23,24,25 із списку джерел.

Тема 9.

Міжнародно-правові основи захисту жертв злочину

Методичні рекомендації: Основними завданнями при самостійній підготовці до даної теми для студента дослідження змісту міжнародних актів, що регулюють питання захисту жертв злочину від протиправних посягань. Студент повинен дослідити питання імплементації міжнародних норм в національне законодавство та основні проблеми, що виникають при цьому. Перевірка виконання самостійної роботи студентами здійснюється на семінарських заняттях, при написання реферативних повідомлень на вказану тему, виконання контрольних робіт, а також складанні заліку по дисципліні.

Питання для додаткового вивчення

1. Міжнародно-правові акти в сфері захисту прав жертв злочину, що імплементовані Україною.
2. Пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства щодо захисту прав жертв злочину.
3. Досвід зарубіжних держав у сфері захисту та забезпечення прав жертв злочинів.

Рекомендована література:

п. 3,4,13,14,18,23,24,25 із списку джерел.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття віктимології. Предмет віктимології.
2. Структура віктимології. Загальна теорія віктимології.
3. Функції віктимології. Місце віктимології в системі наук.
4. Жертва злочину в системі середньовічної кримінальній юстиції.
5. Загальна теорія віктимології та спеціальні віктимологічні теорії.
6. Розвиток віктимології за кордоном.
7. Історія віктимології в СРСР.
8. Перспективи розвитку віктимології в Україні.
9. Жертва злочину та суміжні поняття.
10. Антисупільна поведінка жертви як предмет віктимологічного вивчення.
11. Методи дослідження жертв злочинів.
12. Структура жертви злочину.
13. Типологія і класифікація жертв злочину.
14. Віктимність та її основні властивості. Види віктимності.
15. Масова віктимність.
16. Індивідуальна віктимність.

- 17.Криміногенне значення віктимності.
- 18.Страх перед злочинністю як криміногенний фактор.
- 19.Поняття механізму віктимної поведінки. Роль жертви в механізмі злочинної поведінки.
- 20.Види механізму віктимної активності. Механізм індивідуальної віктимної поведінки та його елементи.
- 21.Поняття віктимізації. Властивості віктимізації.
- 22.Загальнокримінологічне поняття детермінант злочинності і специфіка віктимологічних детермінант злочинності.
- 23.Антивіктимогенні детермінанти.
- 24.Детермінація віктимності як масового явища.
- 25.Демографічні передумови віктимності.
- 26.Психологічні та поведінкові передумови віктимності.
- 27.Поняття і система віктимологічної профілактики.
- 28.Принципи віктимологічної профілактики.
- 29.Види віктимологічної профілактики злочинів.
- 30.Стратегія нейтралізації криміногенного конфлікту. Методика підготовки профілактичних пам'яток.
- 31.Нормативні основи віктимологічної профілактики злочинів. Суб'єкти віктимологічної профілактики.
- 32.Поняття і характеристика насильницьких злочинів.
- 33.Характеристика осіб, що є потерпілими від насильницьких злочинів.
- 34.Віктимологія умисних вбивств.
- 35.Віктимологія статевих злочинів.
- 36.Стратегія нейтралізації конфлікту в сімейно-побутових відносинах.
- 37.Віктимологічне запобігання, припинення і профілактика насильницьких злочинів та злочинів у сфері сімейно-побутових відносин.
- 38.Поняття і характеристика корисливих злочинів. Роль жертви в механізмі корисливих злочинів.

39. Характеристика осіб, що є потерпілими від корисливих злочинів.
40. Віктимологія крадіжок.
41. Віктимологія шахрайств.
42. Віктимологія грабежів та розбоїв.
43. Віктимологічне запобігання, припинення і профілактика корисливих злочинів.
44. Методологічні основи науки віктимології. Психологічні та соціально-психологічні методи віктимологічного дослідження.
45. Методи збору даних. Методи аналізу віктимологічної інформації.
46. Міжнародно-правові акти щодо захисту прав жертви злочину. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочину і зловживання владою.
47. Правовий статус потерпілих від злочинів за кримінально-процесуальним кодексом України. Забезпечення безпеки потерпілим від злочинів.

Список джерел

1. Багрій-Шахматов Л.В., Туляков В.О. Віктимність як криміногенний чинник. Вісник Академії правових наук України. 1994.
2. Белоус Т.А., Туляков В.А. Доктрина безопасности. Одесса : АО «Бахва».1995.
3. Варчук Т.В., Вишневецький К.В. Виктимология. М. : ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право. 2008. 191с.
4. Віктимологія : навч. посіб. / за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головкина. Харків : Право. 2017. 308с.
5. Головкин Б. М. Віктимність як основна категорія віктимології. Журнал східноєвропейського права. 2015. № 20. С. 6-13.
6. 12. Давиденко В. Л. Віктимологія як галузь кримінологічної науки. Європейські перспективи. 2014. № 8. С. 118-121. URL:
7. http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
8. Джужа А. О. Використання результатів віктимологічних досліджень у запобіганні злочинам. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 1. С. 172-181.

9. Джужа А. О. Віктимологічне запобігання злочинам проти навколишнього природного середовища в Україні. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2016. № 2. С. 111-121.
10. Джужа А. О. Теоретичні та практичні засади віктимологічного запобігання злочинам в Україні : автореферат ... д-ра юрид. наук, спец. / Харківський нац. ун-т внутр. справ. Х. : Харківський нац. ун-т внутр. справ. 2018. 34 с.
11. Джужа О. М., Джужа А. О. Віктимологічне значення психопрофілактичної роботи. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2015. № 1. С. 96-103.
12. Джужа О. М., Чернявський С. С. Головні тенденції еволюції віктимології як розділу кримінології та науки про жертву злочину. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2016. № 1. С. 5-17.
13. Дзюба А. Ю. Деякі аспекти вивчення жертв латентних злочинів у закордонних віктимологічних дослідженнях. Форум права. 2016. № 4. С. 113–118.
14. Ившин В.Г., Идрисова С.Ф., Татьяна Л.Г. Виктимология: учебное пособие. М. : Волтерс Клувер. 2011. 264 с.
15. Кримінологічна віктимологія: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. О.М. Джужі. К. : Атіка. 2006. 352 с.
16. Кузнецов М. Віктимологічний портрет жертви домашнього насильства, що є небезпечним для життя. Вісник Пенітенціарної асоціації України. 2019. №1. 136-144. <https://doi.org/https://doi.org/10.34015/2523-4552.2019.1.12>
17. Мандриченко Ж.В. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Автореф. дис. ... канд.. юрид наук. О. : 2007. 16с.
18. Мірошніченко Т. О. Актуальність ролі віктимологічних знань у профілактиці корисливо-насильницьких злочинів. Право і безпека. 2015. № 4. С. 97-102.
19. Медицький І. Б. Допомога потерпілим від злочинів: зарубіжний досвід регламентації та національні перспективи. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. 2021. №3 (95). С.107-117.

20. Назимко Є., Пайда Ю., Андріяшевська М. Становлення ювенальної віктимології як окремого кримінологічного вчення. Підприємництво, господарство і право. 2019. №7. С. 188-193.
21. Петечел О. Ю. Запобігання та протидія домашньому насильству: окремі аспекти. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства. 2021. № 56. С. 126-135.
22. Прокопишин Є. Віктимологічні проблеми сучасних крадіжок. Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі конституційної реформи : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 31 березня 2017 р.). Дніпро : ДДУВС. 2017. С. 76-78.
23. Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження) / За заг. ред. Ю.В. Бауліна, В.І. Борисова. Х.: Вид-во Кроссруд. 2008. 364 с.
24. Ривман Д.В., Устинов В.С. Виктимология. СПб. : Питер. 2002. 304 с.
25. Ривман Д.В. Криминальная виктимология. СПб. 2003.
26. Руденко І.П. Соціологія злочинності. Харків. 2001.
27. Сенаторов М.В. Потерпілий від злочину в кримінальному праві / За науковою редакцією доктора юридичних наук, професора, академіка Академії правових наук В.І. Борисова. Х.: Право. 2006. 208с.
28. Туляков В.А. Проблемы развития отечественной виктимологии. Юридический вестник. Одесса. 1994. №1.
29. Туляков В. Виктимность и ее выражение. Юридична освіта і правова держава: збірник наукових праць. Одеса. 1997.
30. Туляков В.А. Виктимология: социальные и криминологические проблемы. Одесса. 2000.
31. Франк Л.В. Потерпевшие от преступления и проблемы советской виктимологии. Душанбе : Ирфон. 1977.
32. Франк Л.В. Виктимология и виктимность (об одном из направлений в теории и практике борьбы с преступностью). Душанбе. 1972.

33. Остроумов С.С., Франк Л.В. О виктимологии и виктимности. Сов. государство и право. 1976. № 4. С.74-79.
34. Христенко В.Е. Психология жертвы. Харьков. 2001.
35. Юрченко О.Ю. Роль віктимної поведінки потерпілих при вчиненні тяжких насильницьких злочинів проти життя та здоров'я особи в Україні. Автореф. дис. ... канд.. юрид наук. Х. : 2004.
36. Як не стати жертвами злочинних проявів насильницького і корисливого характеру: Пам'ятка для громадян / Розробники: В.В. Голіна та ін. К. : Концерн «Видавничий Дім Ін Юре». 2004. 48 с.